

Imog persberichten

april - mei 2020

IMOG

Luc Vanhauwaert

wo 29 apr 15:48

Ook dit is een gevolg van corona: interesse voor het opruimen van zwerfvuil neemt sterk toe

Sinds de afkondiging van de coronamaatregelen maken veel mensen een dagelijkse wandeling in hun buurt. Opvallend daarbij is dat nogal wat onder hen blijkbaar ook zwerfvuil oprapen. In Zuid-West-Vlaanderen is er zelfs sprake van een fikse stijging van het aantal registraties van zogeheten Mooimakers, vrijwilligers die zwerfvuil oprapen.

Bij IMOG, de intergemeentelijke afvalverwerkingsmaatschappij voor Zuid-West-Vlaanderen, is het aantal Mooimakers sinds het begin van de coronacrisis met ruim een derde toegenomen.

IMOG heeft 385 trouwe Mooimakers, maar heeft er intussen al 100 nieuwe geregistreerd. Ze kregen allemaal een pakketje met de post toegestuurd, zegt Koen Delie van IMOG: "We merken nu in tijden van corona dat er veel mensen gedwongen thuis zijn, dat ze die tijd ook nuttig willen invullen en tijdens hun wandelingen ook zwerfvuil willen rapen. We hebben de voorbije weken meer dan honderd aanvragen gekregen. Ook de vraag naar materiaal, handschoenen en zakken is groot. We bezorgen die zaken dan ook graag met de post. Want alle beetjes helpen. Samen kunnen we het zwerfvuil aanpakken."

Geen grote acties

Het is natuurlijk niet de bedoeling om grootscheepse opruimacties te organiseren, zegt Delie nog. De wandeling buiten gebeurt alleen, of in gezinsverband. Met mensen die niet tot het gezin behoren, moet je altijd anderhalve meter houden. De speciale zwerfvuilzak die IMOG heeft opgestuurd, kan je - eenmaal vol - gewoon naast je huisvuilzak op de stoep plaatsen. Wie ook Mooimaker wil zijn, kan zich laten registreren op 0800/99827 of via info@imog.be

KOOIGEM

Als mooimaker trekt Christophe Isenbaert er verschillende kernen per week op uit om zijn thuisgemeente Kooigem proper te houden. Tijdens corona heeft hij het drukker dan ooit. "Er wordt meer zwervuul gestort, zelfs papieren zakdoeken die besmet kunnen zijn."

EVELIEN VANTOMME

Christophe Isenbaert (49) uit Kooigem is een fervente wandelaar. Omdat hij zich tijdens zijn tochten stoorde aan het vele achtergelaten zwervuul gaf hij zich twee jaar geleden op als vrijwilliger om zijn gemeente proper te houden. "Ik kon het niet meer aanzien en vond dat er iets moest veranderen", vertelt Christophe.

Meer op pad

Wekelijks gaat hij verschillende kernen zwervuul opruimen. Normaal vindt hij vooral blikken van bier of frisdranken, nu komt daar een pak ander afval bij. Hoewel er tijdens corona minder volk onderweg is, moet Christophe meer opruimen. "Er is minder autoverkeer, het zijn vooral de fietsers en wandelaars

"Al heel veel papieren zakdoeken opgeraapt"

die zwervuul achterlaten. Ik vind nog altijd veel blikjes, maar ook opvallend veel handschoenen en papieren zakdoeken. In amper twee weken heb ik een vuilniszak vol en dat voor een kleine gemeente als Kooigem. Omdat er meer vuilnis wordt achtergelaten, probeer ik voortaan wat meer op pad te gaan."

CHRISTOPHE ISENBAERT

MOOIMAKER

"In amper twee weken heb ik een vuilniszak vol en dat voor een kleine gemeente als Kooigem"

Christophe vindt het vooral jammer dat voorbijgangers zelfs papieren zakdoeken weggooien. "Die kunnen mogelijk besmet zijn met het coronavirus en toch gooien mensen ze weg in de natuur. Via Imog en stad Kortrijk

zijn we als mooimakers voorzien van alle nodige uitrusting om geen besmetting op te lopen, maar die papieren zakdoeken zijn gevaarlijk voor de natuur. Zo kan het virus zich super gemakkelijk verspreiden. Het is bijvoorbeeld gevaarlijk voor de vogels omdat die het gerief kunnen gebruiken voor een nest te maken."

Respect

Als Christophe de straten opruimt, ligt er vaak na enkele dagen weer ander afval. Toch frustreert hem dat niet. "Ik vind het vooral heel erg jammer dat veel mensen nog altijd niet beseffen hoe schadelijk het is om zwervuul achter te laten. Maar ik laat mij niet demotiveren. Ik engageer mij uit respect voor de natuur en doe het heel graag. De inwoners uit Kooigem waarderen wat ik doe en ook het stadsbestuur en Imog zijn heel dankbaar", besluit Christophe.

Mooimaker Christophe heeft meer werk dan ooit in deze coronatijd

Helden van corona

Al twee jaar trekt Christophe in zijn eentje op pad om zwervuul te ruimen in Kooigem. "In de coronatijd wordt er meer afval achtergelaten, dus ga ik ook meer wandelen."

Ook in 2019 was er al een probleem, stad start met extra campagne

Corona doet burgers sluikstorten: twintig procent meer zwerfvuil gespot

KORTRIJK

Klein elektro, huishoudelijk afval, karton en frituurolie. Dat vindt de stad meer dan anders terug als sluikstort. Van de overtredingen wordt een GAS-dossier opgemaakt dat kan leiden tot een boete van 350 euro. Er komt een sensibiliseringscampagne.

KRIS VANHEE

De sluiting van de Kortrijkse recyclageparken door de coronacrisis heeft negatieve gevolgen. De stad stelt twintig procent meer sluikstorten vast. Twee keer per week worden drie extra medewerkers ingezet om de sluikstortplaatsen op te ruimen en de vuilnisbakjes te ledigen.

"In samenspraak met de intercommunale Imog en Mooimakers zetten we sinds de coronacrisis meer camera's in om daders te betrappen", zegt schepen van Nette Stad Ruth Vandenberghe (Team Burgemeester). "Uiteraard geven we de locaties niet door. Sluikstorters riskeren een GAS-boete van 350 euro. Op bepaalde plaatsen hebben we ook de textielcontainers dicht bij de glasbol gezet waardoor de camera meer nauwkeurige vaststellingen kan doen. In het begin van de coronacrisis was er ook een probleem met de textielcontainers die te vol zaten waardoor

mensen de kleding eraan dumpden. We namen contact op met Imog en de Kringloopwinkel die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de textielcontainers. De locaties werden binnen de 24 uur door hen opgeruimd."

Stickers op glasbollen

De meest voorkomende plaatsen van sluikstorten zijn grachten, vuilnisbakjes, glasbollen en textielcontainers. Je vindt er groenafval, huishoudelijk afval, klein elektro, karton en frituurolie.

"We lieten tachtig stickers drukken die op de glasbollen gekleefd worden met de slo-

RUTH VANDENBERGHE

SCHEPEN VAN NETTE STAD

"We zetten sinds de crisis meer camera's in"

gan Vervuiler je bent gespot. Ongeveer de helft van de glasbollen heeft intussen zo'n sticker. Volgende week pakken we de resterende glasbollen aan. We werken de komende weken ook aan een sensibiliseringscampagne. Op Kortrijks grondgebied staan er 75 bovengrondse glasbollen en vijf ondergrondse. Er staan 26 textielcontainers in beheer

van Kringloopwinkel en Imo."

De cijfers van 2019 toonden al een stijging van het sluikstorten met 57 procent. Dat is te merken aan de GAS-dossiers die in 2019 werden uitgeschreven. Zo gaan 272 van de 742 dossiers over sluikstorten. Het aantal inbreuken in openbare parken steeg met 133 procent tot 63. De gerichte actie aan het seksbos bij de Libel is daar mee verantwoordelijk voor. Het aantal dossiers over beschadigingen steeg met 29 procent en het aantal diefstallen met 25 procent. Het wildplassen verminderde met 19 procent. Van de 742 GAS-dossiers zijn ondertussen 473 boetes uitgeschreven.

Ruth Vandenberghe is schepen van Nette Stad en gaf het sein om met een nieuwe campagne te beginnen. Sluikstorters worden voortaan gewaarschuwd dat ze gefilmd worden.

Sluikstorten piekt in Kortrijk: '20 procent meer zwerfvuil door corona'

Peter Lamsens | 09 mei 2020 | 14u30

© RV - Een archiefbeeld van een sluikstort.

KORTRIJK Sluikstorten stijgt in tijden van corona met 20 procent. Dat stelt de stad Kortrijk vast. Daders riskeren een forse GAS-boete van 350 euro. Kortrijk rolt tegelijk een sensibiliseringscampagne uit.

Kortrijk zet momenteel extra 'sluikstortcamera's' in, in samenspraak met de intercommunale Imog en Mooimakers. Om meer daders te kunnen betrappen. De stad geeft de locaties – logisch – niet prijs.

Demir investeert 10 miljoen in groene warmte

Vlaams minister van Energie Zuhal Demir (N-VA) investeert 10 miljoen euro in twintig projecten rond groene warmte.

Twintig geselecteerde projecten zullen zorgen voor 17 kilometer extra warmtenet.

Zo kunnen warmteoverschotten van pakweg warmtepompen, biomassacentrales en afvalverbrandingsovens duurzaam worden gebruikt, bijvoorbeeld voor de centrale opwarming van water in gebouwen en bedrijven. Het grootste deel van het budget gaat naar de uitbreiding van de warmtenetten van de verbrandingsinstallaties van Roeselare, Harelbeke, Antwerpen en Oostende. (SPK)

"We lieten op sommige plaatsen ook de textielcontainer dichterbij de glasbol zetten. Waardoor de camera's nog nauwkeuriger vaststellen", zegt schepen van Afvalbeleid Ruth Vandenberghe (Team Burgemeester). "De meest voorkomende plaatsen van sluikstorten zijn in grachten en aan vuilbakjes, glasbollen en textielcontainers. Aan de glasbollen worden vooral klein elektro, huishoudelijk afval, karton en frituurolie gedumpt."

Tachtig stickers

De stad zet twee keer per week drie extra medewerkers in. Om zwerfvuil op te ruimen en vuilbakjes te ledigen. De vuilnisbakjes zitten voller dan normaal, omdat door het mooie lenteweer en de extra vrije tijd meer mensen te voet of met de fiets op pad zijn. De stad liet nu ook tachtig stickers drukken, met de boodschap 'Vervuiler, u bent gespot' op. De stickers worden op de glasbollen gekleefd. Tegen eind volgende week hebben alle glasbollen er eentje.

VERVUILER, U BENT GESPOT.

Nog enkele cijfers: Groot-Kortrijk telt 75 bovengrondse en 5 ondergrondse glasbollen. En er staan 26 textielcontainers. Die worden beheerd door de Kringloopwinkel en Imog. Er was eerder een probleem met mensen die kleding naast de overvolle textielcontainers achterlieten. Maar de kleding is al opgeruimd.

Tot slot: dat de sluikstortcijfers niet goed zijn, heeft ook te maken met het feit dat de recyclageparken in Groot-Kortrijk weken dicht waren. Dat is al een tijdje niet meer zo. De recyclageparken zijn - op afspraak - weer open.

De restafvalcijfers in Vlaanderen en Nederland

Vlaanderen en Nederland sorteren hun huishoudelijk afval allebei al lang. Samen met andere meer noordelijk gelegen lidstaten beschouwen ze zich als koplopers binnen de Europese Unie. Uit de afvalcijfers die eind 2019 zowel van Nederland als van Vlaanderen verschenen, komen interessante bevindingen naar voren.

In december 2019 verscheen zowel in Vlaanderen als in Nederland een rapport met restafvalcijfers. De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij publiceert elk jaar een overzicht van de selectief ingezamelde en verwerkte hoeveelheden huishoudelijk en bedrijfsafval. Wat betreft het huishoudelijk afval hoort daar een overzicht bij van de ingezamelde hoeveelheden restafval per gemeente. In Nederland rapporteren de lokale besturen afvalcijfers aan de rijksoverheid, maar voor beleidsconclusies is er de jaarlijkse benchmark. Meer dan 150 Nederlandse gemeentebesturen schreven zich hiervoor in. Ze vergelijken hun afvalcijfers met die van de andere deelnemers en zoeken naar de oorzaken van verschillen. Uiteindelijk moeten aanpassingen het lokale afvalbeleid dan verbeteren.

Minder huisvuil en grofvuil in Vlaanderen

In 2018 produceerde een gemiddelde Vlaming 139 kilogram huisvuil en grofvuil. In Nederland was dat 151 kilogram per inwoner. De kloof tussen beide regio's is ooit groter geweest. Bij de opmaak van het Uitvoeringsprogramma Van afval naar grondstof vertrokken onze noorderburen in 2014 van een gemiddeld restafvalcijfer van 224 kilogram per inwoner. Gemiddeld genomen was de voorbije jaren een dalende trend van 10% merkbaar bij

Restafval is niet overal hetzelfde

Het restafvalcijfer in Nederland is de optelsom van het huisvuil en het grofvuil. Het restafvalcijfer in Vlaanderen is de optelsom van huisvuil, grofvuil, de inhoud van de openbare vuilnisbakjes, de opgeruimde sluikestorten en het veegvuil. Om een vergelijking mogelijk te maken werd van het Vlaamse restafvalcijfer het gemeentevuil en het veegvuil afgetrokken. Dit betekent dat het door de OVAM gerapporteerde restafvalcijfer van 146 kilogram per inwoner afgeslankt werd tot 139 kilogram per inwoner door er vijf kilogram gemeentevuil en twee kilogram veegvuil per inwoner af te trekken.

STEFAN DEWICKERE

Vergelijk de afvalprestaties van jouw gemeente met die van andere

Ook Vlaamse lokale besturen kunnen hun prestaties op het vlak van afval nakijken en vergelijken met andere gemeenten. De OVAM ontwikkelde hiervoor de gemeentelijke benchmarktool. De informatie in deze webtoepassing komt uit de online enquête huishoudelijk afval die lokale besturen elk jaar invullen. De gemeentelijke beheerders van de enquête – gewoonlijk de medewerkers van de dienst omgeving of leefmilieu – krijgen via hun gebruikerslogin ook toegang tot de benchmark. <https://www.ovam.be/gemeentelijke-benchmarktool>

de gemeentebesturen die deelnamen aan de Nederlandse benchmark. Het is de bedoeling dat de deelnemers van elkaar kunnen leren welke factoren ertoe bijdragen dat inwoners hun afval beter sorteren. Dezelfde filosofie hanteert het project van de lerende netwerken in Vlaanderen.

Het is duidelijk dat zowel een financiële prikkel als een bepaald niveau van dienstverlening mensen stimuleert om te sorteren en na te denken over hun afvalgedrag.

Inzamelstrategie heeft grote impact op daling restafvalcijfer

Uit de Nederlandse analyse blijkt duidelijk dat lokale besturen die over een doordachte strategie beschikken, betere resultaten boeken. Zij zien hun afvalcijfer dalen. Die inzamelstrategie bestaat uit twee elementen. Ten eerste is er het verschil in tarieven tussen restafval en de selectieve stromen. Het hogere tarief voor restafval stimuleert mensen om te sorteren. Het is een werkwijze die ook in Vlaanderen haar nut bewijst. Naast deze gedifferentieerde tarieven of diftar is het verschil in dienstverlening of gebruiksgemak een tweede element met impact. In de praktijk betekent dit dat de aangeboden hoeveelheden van selectieve stromen hoger liggen als er een regelmatige inzameling is aan huis. Heel wat Nederlandse gemeentebesturen zetten nu meer dan vroeger in op die dienstverlening. Bovendien blijkt uit de ervaringen in Vlaanderen dat de kwaliteit van selectief ingezamelde stromen vaak beter is als ze aan huis worden ingezameld. Ten slotte is een zeker evenwicht tussen beide elementen belangrijk. Het heeft weinig zin om wekelijks selectieve stromen op te halen als de prijs van de restafvalzak op één euro blijft steken. Het is duidelijk dat zowel een financiële prikkel als een bepaald niveau van dienstverlening mensen stimuleert om te sorteren en na te denken over hun afvalgedrag. En ook dit is interessant: volgens de bevindingen uit Nederland

is de invloed van inzamelmiddelen en de sorteerregels ondergeschikt. Het is dus niet de zak of de bak die bepaalt hoeveel restafval mensen zullen aanbieden, maar wel het tarief dat de gemeente of afvalintercommunale ervoor aanrekent.

Concept van omgekeerd inzamelen heeft voor- en nadelen

De voorbije jaren maakte het 'omgekeerd inzamelen' opgang in Nederland: de gemeente schroeft de dienstverlening voor de minst gewenste afvalfractie terug. Dat zijn dus minder inzamelrondes voor restafval en meer inzamelmogelijkheden voor de selectieve fracties. Afhankelijk van de keuze die een gemeente maakt, kan dat betekenen dat inwoners hun restafval wegbrengen naar ondergrondse containers. Aan huis worden dan nog enkel selectieve fracties ingezameld zoals verpakkingen, groenafval of papier en karton. Omgekeerd inzamelen kan ook betekenen dat de inzamelfrequentie aan huis daalt voor restafval en omhoog gaat voor selectieve fracties. De gemeentebesturen die gedifferentieerde tarieven combineren met een gedifferentieerde inzameling behalen goede resultaten. Gemeentebesturen die de inzamelfrequentie van restafval echter te veel terugdraaien, op bijvoorbeeld één keer per maand, ervaren dat de verleiding groter wordt voor inwoners om restafval toch bij de selectieve fracties te gooien. Nederlandse gemeenten die tarieven en inzamelfrequentie in evenwicht hebben, zien de restafvalcijfers en de kosten per inwoner dalen. Ook blijkt dat een hoger tarief voor restafval meer effect heeft op de restafvalcijfers dan omgekeerd inzamelen. De overschakeling van een wekelijkse inzameling van restafval naar een tweewekelijks systeem heeft dus minder effect als de prijs voor de restafvalzak op één euro blijft steken dan als hij dichterbij de werkelijke kosten van inzameling en verwerking aanleunt. ■

LIESELOT DECALF

- Starreveld, Folkert, 'Benchmark huishoudelijk afval op koers richting de 100 kg', GRAM #10 december 2019, 21-23.
- Benchmark huishoudelijk afval: Analyse peiljaar 2018. Lees het rapport op <https://www.vang-hha.nl/@218855/benchmark-huishoudelijk-afval/>
- Rapport huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval 2018, OVAM, december 2019. Lees het rapport op <https://www.ovam.be/inventarisatie-huishoudelijke-afvalstoffen>

Net nu plastic vaak in het straatbeeld opduikt, komt nieuw plastic door de historisch lage olieprijs voordeliger uit. Slecht nieuws voor de plasticrecyclage. © ZUMA Press

Niemand wil nog gerecycleerd plastic, omdat het 'verse' goedkoper is. Gesorteerd plastic dreigt daardoor in de verbrandingsoven te eindigen.

VAN ONZE REDACTEUR

TOM YSEBAERT

BRUSSEL | De olieprijs staat op een historisch dieptepunt. Goed nieuws voor wie een lagere brandstoffactuur in de bus krijgt, maar een ware ramp voor de sector van de kunststoffenrecyclage. Plastic wordt voornamelijk uit aardolie gemaakt. Nieuw, 'vers' plastic ('virgin' in vaktermen) produceren is door de lage prijs een stuk goedkoper geworden.

De bedrijven die gebruikt plastic recycleren, genieten dat voordeel niet. Integendeel, de vaste kosten voor inzameling en verwerking blijven even hoog. Het gevolg is dat het virginmateriaal beter in de markt ligt. De afnemers, die vaak zelf in lastige papieren zitten wegens de coronacrisis, zullen bij de herstart uiteraard voor het goedkoopste product kiezen. En door diezelfde crisis was de vraag al danig teruggefallen.

Het water staat vele Belgische bedrijven die in de verwerking van plasticafval actief zijn aan de lippen. 'Ze zitten met de aanvoer van gesorteerd afval, maar kunnen het gerecycleerde materiaal aan de straatstenen niet kwijt', zegt Maarten Geerts van de sectorfederatie Go4circle. 'Het ingezamelde afval begint zich op te stapelen. Er zijn al contracten voor verwerking stopgezet. We vrezen voor faillissementen.'

Verplicht gebruik

'Wij zijn in onze site in Lanaken van drie ploegen naar één ploeg geschakeld', zegt Peter Brughmans van het recyclagebedrijf Van Werven, dat in zeven landen actief is. 'We hadden gepland om dit jaar 200 miljoen kilogram harde plastics te kunnen verwerken. Denk aan tuinmeubelen, emmers, speelgoed. Dat hebben we al bijgesteld naar een derde. En dat terwijl onze opslagruimte vol ligt.'

De sector smeekt de gewestelijke overheden om steun. 'Dat hoeft niet per se rechtstreekse steun te zijn', zegt Geerts. 'Het kan

Ook recyclage van plastic is in crisis

ook de vorm aannemen van overheidsmaatregelen die het gebruik van virginmateriaal ontmoedigen of omgekeerd, dat van gerecycleerd materiaal stimuleren of verplichten.'

Er zijn precedents. Italië en het Verenigd Koninkrijk zetten heffingen in om vers materiaal duurder te maken. Italië overweegt om 450 euro op te leggen per ton, waarvan de prijs tussen 1.000 en 1.400 euro ligt. Het VK denkt aan 200 pond (zowat 228 euro).

Ook de Europese Unie zit op die lijn. Een richtlijn legt op dat er tegen 2025 25 procent gerecycleerd pet gebruikt moet worden in petflessen. Tegen 2030 moet er 30 procent gerecycleerd materiaal in alle plastic verpakkingen zitten.

Behalve uit een verplicht gebruik van gerecycleerd materiaal put Van Werven ook enige hoop uit de doelstellingen om minder afval te verbranden. Zo ontstaat een volume dat wel gerecycleerd móet worden.

Een lichtpuntje daarbij is dat producen-

ten van frisdranken zich geëngageerd hebben om meer gerecycleerd materiaal te gebruiken voor hun petflessen. 'Wij gaan ervan uit dat de meeste van hen dat engagement zullen aanhouden', zegt Geerts.

Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) laat weten dat het Vlaamse Kunststoffenplan 2020-2025 het gebruik van gerecycleerd materiaal aanmoedigt. Tegen 2021 moeten afvalzakken uit minstens 80 procent gerecycleerd materiaal bestaan. Voor de afvalcontainers moet dat 50 procent zijn. Ook voor de bouwsector wordt gedacht aan een minimum te gebruiken aandeel gerecycleerd materiaal bij openbare aanbestedingen.

Over de kop

De recyclagecrisis doet zich voor op een moment dat de burger steeds meer plastics in de blauwe zak mag stoppen en er in de recyclageparken bakken klaarstaan voor de harde plastics en zakken voor folie. Van liefst elf fracties kunststof wordt al een aparte inzameling opgelegd.

Diezelfde burger zal de gevolgen nog niet meteen aan den lijve ondervinden. Maar Kim Ragaert, professor materiaalkunde aan de UGent en gespecialiseerd in plasticrecyclage, houdt haar hart vast. 'We hebben in dit land behoorlijk wat expertise opgebouwd inzake recyclage. Als gespecialiseerde, kleinere spelers over de kop gaan, dreigen we die te verliezen. En wat gaan we dan doen? Ons afval opnieuw over de wereld vervoeren?'

Sinds China zijn grenzen voor ons afval sloot, is uitvoer naar dat land alvast geen optie meer. Als er bedrijven over de kop gaan, is het niet ondenkbaar dat vroeg of laat dat ijverig gesorteerd plasticafval toch naar de verbrandingsoven moet, omdat er onvoldoende verwerkingsmogelijkheden zijn, voorspellen ze bij Van Werven. En dat terwijl de overheid dat verbranden net wil terugschroeven, onder meer om klimaatredenen.

'We willen allemaal een nieuwe, circulaire economie', zegt Peter Brughmans. 'Maar die moet wel concurreren met de oude. Die profiteert van de schommelende olieprijs, wij niet. Er moet een manier gevonden worden om die twee te ontkoppelen. In die zin wordt deze crisis misschien een kantelpunt.'

'We hoopten dit jaar 200 miljoen kilogram harde plastics te verwerken. Dat hebben we al bijgesteld naar een derde. En dat terwijl onze opslagruimte vol ligt'

PETER BRUGHMANS

Adviseur recyclagebedrijf Van Werven

DOSSIER RECYCLAGE

De pijnlijke vragen van de plastic- verwerking

Door **ISABELLE VANHOUTTE**

In België zijn de ophaling van plastic verpakkingen, de recyclage én de controle daarop in handen van één instantie. Garandeert die manier van werken de belangen van mens en milieu? Knack zocht het uit op basis van 12 confronterende vragen.

Marketing wint van duurzaamheid. Kleurige verpakkingen zijn nu eenmaal goed voor de verkoop.

Sinds de Tweede Wereldoorlog groeide de plasticproductie in een sneltempo uit tot *big business*, ook in Europa. Maar de keerzijde van het succes is gigantisch. Om de toenemende plasticvervuiling en broeikasgassenuitstoot in te perken, zetten overheden wereldwijd in op circulaire maatregelen. Die zijn erop gericht om minder plastic te produceren, plastic zo lang mogelijk in gebruik te houden, en efficiënte recyclage te organiseren – in die volgorde.

Eerder dit voorjaar ging *Knack* na hoe circulair onze petflessen zijn: hoeveel ervan worden gerecycleerd tot nieuwe petflessen? Het resultaat is mager. Het grote merendeel van nieuwe petflessen bestaat uit nieuw aangemaakt plastic, wat wordt gewonnen uit schaliegas of petroleum.

Maar het onderzoek wierp ook belangrijke vragen op over de manier waarop we recyclage organiseren. In België staat Fost Plus, een ledenorganisatie die onder meer bestaat uit verpakkingsproducenten, in voor de ophaling en recyclage van huishoudelijke verpakkingen. Fost Plus blijkt ook voor een groot deel de controle op de recyclage in handen te hebben. Dan is de vraag: hoe garandeert die manier van werken dat de belangen van de samenleving en de planeet vooropstaan, en niet die van plasticproducenten?

Wat is de rol van verpakkingsproducenten bij recyclage?

Wie in België petflessen of shampooflessen op de markt brengt, is wettelijk verplicht om daar minstens 30 procent van te recyclen. Weinig bedrijven recyclen zelf de verpakkingen die ze op de markt brengen. In de praktijk doet Fost Plus dat voor hen, in ruil voor een financiële bijdrage. Zo'n 5000 bedrijven betalen Fost Plus een zogenaamde Groene Puntbijdrage om hun verpakkingen te recyclen.

In ons land is Fost Plus de enige organisatie die huishoudelijke verpakkingen mag recyclen. Het moet daarvoor verantwoording afleggen aan de toezichthoudende overheid, de Interregionale Verpakkingscommissie (de Vlaamse, Waalse en Brusselse overheid), die ook toezicht houdt op Valipac, de tegenhanger van Fost Plus voor bedrijfsmatig verpakkingsafval.

Fost Plus is een vzw. De leden van de

algemene vergadering zijn bedrijven die verpakte producten op de markt brengen zoals Unilever, Danone of Colruyt, maar ook verpakkingsproducenten zoals Van Genechten, een bedrijf dat vouwkartonnen verpakkingen maakt. Ten slotte zitten er ook federaties in zoals Comeos, dat de Belgische handel en diensten vertegenwoordigt, en FEVIA, de federatie van de Belgische voedingsindustrie. Verpakkingsproducenten en federaties organiseren dus de ophaling en recyclage van petflessen in België.

De Interregionale Verpakkingscommissie die de activiteiten van Fost Plus moet controleren, zegt met 21 medewerkers structureel onderbemand te zijn voor de controle van en het toezicht op Valipac en Fost Plus. Aangezien de controle beperkt is, heeft Fost Plus de facto een grote slagkracht als het gaat over de ophaling en recyclage van nagenoeg alle consumentenverpakkingen op de Belgische markt. Zo komt het dat de overheid min of meer afhankelijk is van de industrie om haar preventie- en recyclagebeleid in daden om te zetten.

Moeten we bezorgd zijn over inmenging van de plasticindustrie in de recyclage?

Misschien wel. De algemene vergadering van Fost Plus bestaat uit 51 leden. Vijf daarvan zijn rechtstreeks gelinkt aan plasticproductie uit fossiele bronnen: petrochemische bedrijven Total, Borealis, Amcor, Inovyn (een bedrijf van Ineos) en Essenscia PolyMatters, de Belgische sectorfederatie van de kunststofindustrie. Nog eens 34 leden hebben directe belangen bij lage plasticprijzen en een goedkoop ophaalsysteem. Dat zijn onder andere retailers zoals Colruyt en Aldi, multinationals zoals Mondelez, Nestlé, Unilever, Coca-Cola en P&G, en de federaties Comeos en FEVIA. Samen maken die leden een zeer ruime meerderheid uit van de algemene vergadering van Fost Plus.

Doet Fost Plus zijn werk dan niet?

Toch wel, Fost Plus streeft de wettelijke recyclage-eisen na. Voor plasticverpakkingen is dat tegenwoordig 30 procent. Maar dat cijfer is achterhaald: de ➤

nieuwe Vlaamse en Europese maatregelen zijn gericht op een circulaire economie, waarin preventie, meer ophaling en hoogwaardig hergebruik centraal staan. Dat moet de vraag naar fossiele plastics doen afnemen, en ervoor zorgen dat minder plastics in het milieu terechtkomen.

Volgens de officiële cijfers recycleert Fost Plus 42 procent van alle plasticverpakkingen. Maar de cijfers waarmee Fost Plus naar buiten komt, staan al lang ter discussie. 'Het overschat de hoeveelheid "ingezameld en gerecycleerd", en onderschat de hoeveelheid "op de markt gebracht"', zei afvalexpert en onderzoeker Mike van Acoleyen aan *Knack*. Uit het onderzoek dat *Knack* in het voorjaar publiceerde, bleek bovendien dat de cijfers waarmee Fost Plus de recyclage aantoonst haast niet te verifiëren zijn.

Is plasticpreventie een prioriteit in het Vlaamse afvalbeleid?

OVAM-woordvoerder Jan Verheyen bevestigt: 'Uiteraard, dat is altijd zo geweest. Dat blijkt onder andere uit het verbod op wegwerpzakjes en wegwerpbekers.' De Interregionale Verpakkingscommissie verplicht bedrijven om een driejaarlijks preventieplan op te stellen, dat zij moet goedkeuren.

Maar de cijfers voor 2018 tonen een ander verhaal. Het preventiebeleid voor Vlaanderen bestaat uit een gezamenlijk werkplan van OVAM en Fost Plus, dat hoofdzakelijk gefinancierd wordt door Fost Plus ter waarde van een halve euro per inwoner. Uit de jaarrekening van dat Werkplan Halve Euro blijkt dat preventie voor Fost Plus en OVAM in 2018 geen grote prioriteit was: voor materialenbeheer, ecodesign en preventie werd amper 7,5 procent uitgetrokken van het totaalbudget van 3,8 miljoen euro. Meer dan de helft daarvan werd niet uitgegeven. En het bedrag dat wel werd uitgegeven, ging naar een studie rond toekomstgerichte verpakkingen in e-commerce en audits van verpakkingssystemen voor zeven leden van Fost Plus, waaronder twee leden van de raad van bestuur (Dreamland/Colruyt Group en Arcelor). Ter vergelijking: het totale ledenbestand

De overheid is min of meer afhankelijk van de industrie om haar preventie- en recyclagebeleid in daden om te zetten.

van Fost Plus bestaat uit bijna 5000 bedrijven. Opmerkelijk: de jaarlijkse Greener Packaging Award werd in 2018 niet uitgereikt. Hoewel preventiemaatregelen mogelijk de grootste milieu-impact hebben, bleken ze in het Werkplan Halve Euro vooral dode letter.

Hoever staan we met het hergebruik van verpakkingen?

Hergebruik zorgt ervoor dat grondstoffen langer in omloop blijven en stelt het ontginnen van nieuwe grondstoffen uit. Ook is het in de meeste gevallen energie-efficiënter dan recyclage: grondstoffen hoeven niet ontmanteld te worden voor ze opnieuw in een product worden verwerkt. Terwijl het aandeel herbruikbare verpakkingen wettelijk niet mag dalen, tonen de cijfers het tegendeel.

Het Oost-Vlaamse watermerk Ginstberg bewijst dat herbruikbare petflessen mogelijk zijn. 'We ontwikkelden een herbruikbare petfles op verzoek van de zorgsector', licht coo Evi Van De Velde toe. 'Dat deden we zonder steun van Fost Plus. Petflessen wegen makkelijk 400 gram lichter dan een glazen fles, en in een rusthuis is dat een groot ergonomisch voordeel, zowel voor het personeel als voor bewoners. En ze hoeven op minder hoge temperaturen gewassen te worden dan glazen flessen, wat energievriendelijker is.' Ginstberg biedt de flessen voorlopig alleen in een gesloten circuit aan,

met directe levering en ophaling bij zorgbedrijven.

Op de vraag waarom Fost Plus hergebruik amper promoot, antwoordt directeur Patrick Laevers aan *Knack*: 'Daar wil ik niet op ingaan, want dan krijgen we een wereldbeeld discussie die niet de mijne is. Het stukje waar wij voor instaan is *dat ding doen* (de recyclage organiseren, nvdr).'

Is elke vorm van recyclage even goed voor het milieu?

Niet elke vorm van recyclage scoort even goed op de circulaire barometer. Petflessen kunnen naar schatting een tiental keer tot petfles worden gerecycleerd (*bottle to bottle*). Maar

petflessen die een tweede leven krijgen als fruitbakje of fleecetrui zijn minder circulair, want ze verliezen aan kwaliteit en kunnen niet opnieuw opgewaardeerd worden tot flessen.

Ook niet alle petverpakkingen zijn even goed recycleerbaar. Transparante flessen zonder bedrukking zijn in de regel het best recycleerbaar. Maar vandaag zijn verpakkingen nog vaak samengesteld uit verschillende materiaallagen op elkaar, zijn ze fel gekleurd of glimmen ze. Al die verpakkingen zijn moeilijk of niet recycleerbaar en belanden uiteindelijk in de verbrandingsoven.

Onderneemt Fost Plus actie om slecht recycleerbare verpakkingen te verbeteren?

Weinig. In 2018 stond recycleerbaarheid laag op de agenda in het Werkplan Halve Euro: van het budget van 150.000 euro voor de post 'verhogen recycleerbaarheid en recycled content' werd niets uitgegeven.

Financieel spoort Fost Plus producenten vandaag ook niet aan om beter recycleerbare verpakkingen te maken. Producenten betalen een bedrag aan Fost Plus om verpakkingen in te zamelen en te recyclen. Het Groene Punt-tarief is afhankelijk van de materiaalsoort. Wie een petfles op de markt brengt, betaalt een pettarief, ongeacht of de producent die verpakkingen maakte uit nieuw plastic of uit gerecycleerd materiaal, of hij met makkelijk

verwijderbare papieren etiketten werkt of met moeilijk recycleerbare wikkels uit een andere plasticsoort enzovoort. Ecologisch houdt dat geen steek. Wie een makkelijk recycleerbare fles maakt, betaalt dezelfde tarieven als een producent die dat niet doet. En wie moeilijk recycleerbare verpakkingen maakt, wordt niet aangespoord om dat wel te doen.

‘De waarde en kwaliteit van teruggewonnen materialen zou ook moeten doorwegen in het tarief, niet enkel de kosten van inzameling en verwerking’, zegt Dirk Nelen, afval- en materialen-expert bij de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). ‘Fost Plus is erop gericht de wettelijke recyclagegraad te halen tegen de laagst mogelijke kostprijs. Dat is een systeemfout.’

Al kan dat veranderen. In Frankrijk is bijvoorbeeld een bonus-malussysteem van kracht dat producenten van milieuvriendelijke verpakkingen belooft met een korting op de tarieven. De Interregionale Verpakkingscommissie verplicht Fost Plus ertoe nu ook de mogelijkheden van een Belgisch bonus-malussysteem te onderzoeken.

Beter recycleerbare verpakkingen maken lijkt dé *quick win* voor verpakkingsproducenten. Hoe komt het dan dat er zo beperkt op wordt ingezet? Het antwoord is dat aantrekkelijke, kleurige verpakkingen goed zijn voor de verkoop. ‘Verpakkingen worden vooral ontworpen op de marketingafdeling van het bedrijf’, vertelt een *recycleur* aan *Knack*. ‘Dit is de glorieuze overwinning van marketing op duurzaamheid’, zo vat Rob Buurman van de milieuorganisatie Recycling Netwerk het samen.

Plastic flessen en blikjes zijn goed voor 43% van het volume zwerfvuil dat wordt opgehaald. Wat doen de overheid en Fost Plus tegen zwerfvuil?

Het opruimen van zwerfvuil kost handenvol geld: liefst 164 miljoen euro per jaar. Met de actie ‘Mooimakers’ – een samenwerking van de OVAM, de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en Fost Plus – voert Vlaanderen het beleid rond zwerfvuil en slukstorten uit. Het werkingsbudget van Mooimakers, 9,6 miljoen euro,

wordt volledig gefinancierd door Fost Plus. De rest van de kosten wordt groten-deels opgevangen door lokale besturen.

In de strijd tegen zwerfvuil ijvert Mooimakers voor een ‘duurzame mentaliteitswijziging en gedragsverandering’, zoals dat dan heet, door onderzoek te voeren, kennisuitwisseling te stimuleren en opruimacties tegen zwerfvuil te ondersteunen. Ook Fost Plus pleit voor een mentaliteitswijziging om het zwerfvuilprobleem aan te pakken. ‘Soms vraag ik me af of de Belg, die thuis zo goed sorteert, wel zijn volledige verstand meeneemt als hij de deur achter zich dichttrekt’, zei Patrick Laevers in november tijdens een speech bij de vijftiende verjaardag Fost Plus.

Wereldwijd is er kritiek op zwerfvuilorganisaties zoals Mooimakers. Waarom?

Er bestaat een wereldwijd netwerk van campagnes, waaronder Mooimakers, NederlandSchoon en Keep America Beautiful, die burgers aansporen om meer verantwoordelijkheid op te nemen over zwerfvuil. Die organisaties hebben banden met de verpakkingsindustrie en worden er vaak rechtstreeks door gefinancierd, zoals bij Fost Plus.

Op Europees niveau liep Fost Plus in het vizier als een van de vijf bestuursleden van Clean Europe Network, een pan-Europees platform om de preventie van vervuiling te verbeteren. Naast Fost Plus zit ook Hold Norge Rent (Noorwegen), Gestes Propres (Frankrijk), Keep Scotland Beautiful en Keep Sweden Tidy in het bestuur, allemaal projecten hoofdzakelijk gefinancierd door de industrie. Clean Europe Network kwam eerst in opspraak voor belangenvermenging: secretaris-generaal Eamonn Bates treedt bijvoorbeeld ook op als lobbyist voor Pack2Go Europe, een belangenorganisatie voor de verpakkingsindustrie.

Critici verwijten die organisaties dat ze de schuld voor het zwerfvuil bij de consument leggen, om de productie van wegwerpplastic ongehinderd te laten groeien. Ze leggen de nadruk op vrijwillige initiatieven en publieksvoorlichting, en kunnen de aandacht afleiden van hardere beleidsoplossingen zoals grotere inspanningen van de industrie én de invoering van statiegeld.

Statiegeld lag in 2015 op tafel. Waarom kwam het er niet?

In 2015 sprak toenmalig minister van Leefmilieu Joke Schauvliege (CD&V) zich publiek uit voor statiegeld. Na fel weerwerk van de federatie van de voedingsindustrie FEVIA, van de handelsfederatie Comeos, van Unizo en van Fost Plus gaf ook de OVAM eind 2015 een negatief advies over de onmiddellijke invoering van een statiegeldsysteem.

In 2016 ondertekende Schauvliege een akkoord dat de invoering van statiegeld uitstelde. Enkel als eind 2023 nog steeds niet 90 procent van de drankverpakkingen wordt opgehaald, ‘zal de sector gevraagd worden om statiegeld te organiseren of een beloningssysteem in te voeren’. In het Vlaams Parlement klinken ondertussen stemmen om dat vroeger te herbekijken, met de Bredense SP.A-burgemeester Steve Vandenberghe op kop. In Wallonië en Brussel staat het statiegeld voor blikjes en plastic flesjes wel in het regeerakkoord en worden tests uitgevoerd.

Uit onderzoek blijkt dat statiegeldsystemen wel degelijk werken om meer verpakkingen in te zamelen en zwerfvuil tegen te gaan. De zeven landen met de hoogste terugname van petflessen zijn landen met een statiegeldsysteem, met ophaalcijfers tot bijna 95 procent. Het opgehaalde pet is doorgaans properder, beter traceerbaar en biedt meer garanties qua voedselveiligheid, wat belangrijke voordelen zijn in een circulaire economie. Nederland, Duitsland en Noorwegen hebben het systeem ingevoerd. ➔

Coronavirus - Ook kringloopwinkels bereiden zich voor op heropening (2)

belga Belga - 07 Mei. 2020

NEWS AGENCY Pagina 0

Belga

(BELGA) = Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) heeft samen met de OVAM en sectorfederatie HERWIN extra voorschriften uitgewerkt voor de 146 kringloopwinkels in Vlaanderen, en meer specifiek voor de zogenaamde brengpunten waar mensen hun gebruikt materiaal naartoe brengen. Demir wil met de heropening inzetten op de circulaire economie, maar de kringwinkels zijn ook belangrijk nu heel wat Vlamingen hun inkomen zagen verminderen, zo vertelde de minister in kringwinkel 'De Okazi' in Hasselt.

Maandag mogen handelszaken opnieuw open mits ze de veiligheid van zowel personeel als bezoekers kunnen garanderen. Naast de reguliere winkels treffen ook de kringwinkels voorzorgsmaatregelen om de heropening veilig te laten verlopen. Contactloos leveren moet er bijvoorbeeld gegarandeerd worden. Daarom voorzien brengpunten markeringen op de grond die de mensen letterlijk in goede banen moeten leiden. Om spullen thuis op te laten halen, blijft het nog een weekje langer wachten.

"Uit cijfers van de OVAM blijkt dat voor acht op de tien kopers in kringwinkels de prijs een doorslaggevende factor is", legt Demir uit, die in de Hasseltse kringloopwinkel een geel mondmasker gemaakt van afgedankte vlaggen kreeg. "In deze coronatijden waarbij veel Vlamingen terugvielen in technische werkloosheid en hun inkomen zagen verminderen, is het dus belangrijk dat ook de kringwinkels maandag veilig opnieuw de deuren kunnen openen."

Bovendien zijn er door de coronacrisis heel wat spullen binnengebracht om een nieuw leven te geven. "De vele Vlamingen die de afgelopen weken veel tijd hadden om hun zolder of tuinhok op te ruimen, kunnen op die manier hun spullen die ze niet meer gebruiken op een veilige manier naar de kringwinkel brengen, om ze een nieuw leven te geven bij een andere eigenaar", benadrukt de minister.

In 2018 werd op die manier 35 ton goederen van de afvalberg gered. De Vlamingen bespaarden zo 34 ton CO₂, of het equivalent van de jaarlijkse CO₂-opname van 1,8 miljoen bomen. Vlaanderen blijft daarmee koploper in Europa wat betreft circulaire economie. Bovendien is Vlaanderen het enige gewest in Europa dat kringloopcentra officieel erkent en verankert in haar (milieu)beleid.

De Kringwinkels verwachten een grote drukte aan de geefpunten door minstens 18.000 ton aan bijgehouden goederen. Die schatting is gebaseerd op de instroomcijfers van de vorige jaren. Naast die normale instroom wordt nog minstens 13.500 ton goederen verwacht. "Veel mensen waren lang thuis en gingen aan het opruimen en ontspullen. We hopen dat ze deze spullen nu bij ons zullen binnenbrengen, maar liefst niet allemaal tegelijk", klinkt het.

Het begin van de lente blijkt traditioneel al een drukke periode voor de geefpunten. "Uit onderzoek blijkt dat bijna een Belg op drie dan een grote schoonmaak houdt. Veel van de spullen die mensen niet meer nodig hebben, krijgen via ons een tweede leven", vertelt Eva Verraes, directeur van HERWIN, de koepel van de Kringwinkels. "Doordat onze winkels zeven weken dicht waren, en veel mensen extra tijd hadden om thuis op te ruimen en te ontspullen, verwachten we veel producten binnen te krijgen."